

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนฐานความคิดของชุมชน บนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

พชร อุตมะพันธุ์¹

สิทธิพรร์ สุนทร²

คัทลียา นาวิเศษ³

Received: June 18, 2025 Revised: August 28, 2025 Accepted: August 30, 2025

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนฐานความคิดของชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างวิธีการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณ(Quantitative Research) และวิธีการดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรระยะที่ 1 ประกอบด้วย ประชาชนทั้งสิ้น 1,864 ครั้วเรือนโดยได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 329 คน ระยะที่ 2 ดำเนินการโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชนและประชาชนตำบลนาเสียว 8 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

วัตถุประสงค์ประการแรก ปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยด้านองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนด้านสภาพของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ประการที่สอง แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ชุมชนต้องมีการพัฒนาในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมการพัฒนาองค์ความรู้ตั้งรับและแก้ไขปัญหาปัจจัยที่มากกระทบกับชุมชน สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทรัพยากรชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชนในลักษณะระบุดึงดูดสู่ภายนอกและตั้งรับสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตร ปัจจัยด้านการบริหารพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนตัวแทนประชาชนผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ควรเข้าใจหลักการบริหารจัดการชุมชน ชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาชุมชน ปัจจัยด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมความรู้คนในชุมชนทราบถึงสิทธิ หน้าที่ของตนไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน คนในชุมชนต้องเคารพกฎกติการะเบียบของชุมชน ทราบถึงการเข้าถึงการขอรับบริการสาธารณะและการเข้าถึงกระบวนการ

¹ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ email: cwaanjai@gmail.com

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม email: soonthorn_rmu@hotmail.com

³ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ email: tontawan18@gmail.com

ยุติธรรม ปัจจัยด้านสุขภาพของคนในชุมชน ต้องส่งเสริมองค์ความรู้เข้าใจเหตุแห่งปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ ที่เกิดจากปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ พฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมโดยภาพรวมปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ส่งเสริมองค์ความรู้ประชาชนในการปรับตัว รู้เท่าทันภัยอันตรายที่มากับเทคโนโลยี และนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

คำสำคัญ: องค์ความรู้, ฐานความคิดเดิม, ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม, องค์ความรู้เดิม, แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้

Guidelines for Knowledge Development to Transform Community Mindsets amid Changes in Na Siao Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province

Pochara Uthamaphan¹

Sitthiphon Sunthon²

Cattaleya Navesat³

ABSTRACT

The development of knowledge and the transformation of community mindsets amid changes in Na Siao Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province aimed to: (1) examine the existing knowledge of the community amid changes; and (2) identify guidelines for knowledge development to promote behavioral change. A mixed-methods approach was employed, combining both quantitative and qualitative research methods. Phase 1 of the study included a population of 1,864 households, with a sample size of 329 people. Phase 2 involved in-depth interviews with 12 key informants, including community leaders and residents from 8 villages in Na Siao Subdistrict. Data were analyzed using statistical methods, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, with statistical significance set at the 0.05 level, as well as descriptive analysis.

The research results revealed the following:

The first objective was to assess the existing knowledge of the community amid changes in Na Siao Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. Overall, the community's existing knowledge was at a moderate level. When analyzed by specific domains, the existing knowledge related to health was high, followed by the social environment, which were also high, while the knowledge of economic environment was at a moderate level.

The second objective was to identify guidelines for knowledge development to promote behavioral change in Na Siao Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. Regarding social environment, knowledge should be developed to enable the community to anticipate and address issues arising from both natural and human-made environmental challenges. In terms of economic environment, emphasis should be placed on creating added value from community resources in order to generate income through a circular economy within the community, which can expand outward and adapt dynamically to changing economic conditions. For community development management, community leaders, public representatives, and leaders of various groups should demonstrate an

¹ Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University email: cwaanj@gmail.com

² Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University
email: soonthorn_rmu@hotmail.com

³ Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University email: tontawan@gmail.com

understanding of community management principles and highlight to community members the importance and benefits of participating in the community development management process. Regarding democratic governance, awareness should be promoted among community members regarding their rights and responsibilities while ensuring respect for the rights of others. Community members are expected to respect community rules and regulations, understand how to access public services, and utilize the justice system. Regarding community health, knowledge and understanding of the causes of physical and mental health problems arising from social changes, unhealthy dietary habits, and substance use behaviors that affect overall health and society should be promoted. Finally, for modern information technology, public knowledge should be enhanced to support adaptation, raise awareness of technological risks, and encourage appropriate and safe use of technology.

Keywords: Knowledge, existing mindset, social change, existing knowledge, guidelines for knowledge development

บทนำ

โลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติของสังคม คือ จะทำอะไรให้ประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุก ๆ ด้าน ในสถานการณ์ของสังคมที่ซับซ้อนนี้ องค์ความรู้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงด้านการศึกษาที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี รัฐจึงได้วางหลักการบริหารแบบบูรณาการในลักษณะยึดพื้นที่เป็นหลัก (area based approach) ผ่านแผนการพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยอาศัยความร่วมมือการขับเคลื่อนการพัฒนาในรูปแบบเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากฐานราก คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม “คน” เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับครัวเรือน/ชุมชน “การพัฒนาเชิงพื้นที่” เป็นการพัฒนาที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และพื้นที่ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคือกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่เกิดการตระหนักร่วมเต็มใจ ยอมรับ เปิดโอกาสให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง (อุไรวรรณ สุขอนันต์, 2563)

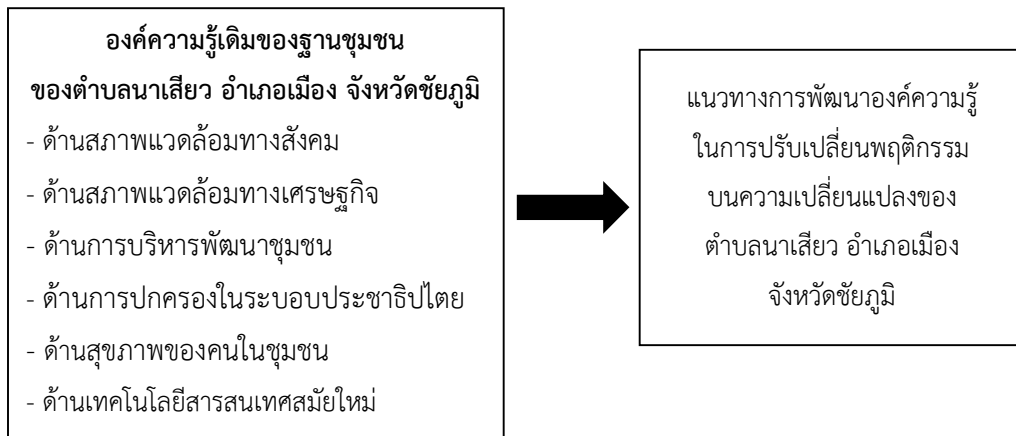
ลักษณะของชุมชน คือการได้มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนในพื้นที่หรืออาณาเขตบริเวณใดบริเวณหนึ่งสมาชิกที่อยู่ในชุมชนความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมมีการติดต่อกระทำระหว่างกันทางสังคม มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อกันที่อยู่อาศัยและมีส่วนกลางกิจกรรมต่างๆเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมกันเมื่อสังคมโดยภาพรวมเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยทั่วไปแล้วชุมชนชนบทกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมที่พึ่งพาเทคโนโลยีและการค้ามากขึ้น แนวโน้มภาวะเศรษฐกิจของประเทศยังคงมีทิศทางขยายตัวเป็นบวก สภาพทางกายภาพลักษณะของพื้นที่วิถีชีวิตค่านิยมความหลากหลายของขนบธรรมเนียมประเพณีที่อยู่รอบ ๆ ท้องถิ่นที่อาศัยนั้น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแห่งตามภูมิประเทศ โดยการพัฒนาหนึ่ง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทเป็นอย่างมาก (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536)

กระนั้นจะอย่างไรให้สังคมพื้นที่ชุมชนมีภูมิคุ้มกันของตนเองในการตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่โถมเข้ามาดังคลื่นพายุ หากชุมชนตั้งรับปรับตัวชุมชนนั้นจะสามารถประคับประคองชุมชนของตนอยู่รอดปลอดภัย ปรับเปลี่ยนตามกระแสนิยมไปได้อย่างราบรื่น หากชุมชนใดตั้งรับไม่ทันอาจโดนกระแสความเปลี่ยนแปลงนี้กลืนชุมชนอ่อนแอเกิดความวุ่นวายได้ ชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีภูมิปัญญาวัฒนธรรมและลักษณะสังคมการดำเนินชีวิตที่มีอัตลักษณ์ของตน ด้วยลักษณะบริบทชุมชน โครงสร้างของประชากรในชุมชนที่มีผู้สูงอายุค่อนข้างมาก รองลงมาคือวัยทำงานที่สำเร็จการศึกษาในภาคบังคับ ดังนั้นบุคคลกลุ่มนี้ประกอบอาชีพด้านการเกษตรในพื้นที่ชุมชน ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับจะออกไปทำงานนอกพื้นที่ และกลุ่มเด็กเยาวชนที่มีจำนวนน้อยที่สุดในชุมชน เมื่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกเข้ามาส่งผลให้สมาชิกในชุมชนบางกลุ่มไม่สามารถตั้งรับและปรับตัวให้ทันตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงได้ การรับรู้ข่าวสารถึงความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่อาจส่งผลต่อวิถีชีวิต แนวทางการตั้งรับและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะส่งผลให้ชุมชนให้กลายเป็นชุมชนอ่อนแอหรือเข้มแข็งที่สามารถเอาตัวรอดได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนฐานความคิดของชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อชุมชนจะได้มีแนวทางในการปรับตัวตามกระแสของสังคมที่เปลี่ยนไปในด้านต่าง ๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอย่างมีคุณภาพ ปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยองค์ความรู้ของชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ การบริหารพัฒนาชุมชน ปกครองในระบอบประชาธิปไตย สุขภาพของคนในชุมชน และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

องค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หมายถึงการศึกษาฐานองค์ความรู้เดิมของชุมชนและพฤติกรรมในการพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบไปด้วยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคม โครงสร้างทางสังคม และพฤติกรรมของผู้คนในสังคม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกชุมชน และส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ความคิด และค่านิยมในชุมชน

ด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน เช่นนโยบายรัฐบาล ความไม่มั่นคงทางการเมือง และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปที่กระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภค อุปสงค์-อุปทานในตลาด และการแข่งขันของภาคธุรกิจขนาดเล็กในชุมชน

ด้านการบริหารพัฒนาชุมชน การปรับตัวจากการพัฒนาที่พึ่งพิงภาคเกษตรไปสู่การส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมและบริการในเขตเมืองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงชุมชนที่มีความเสียเปรียบและเผชิญความยากจนที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายนอกที่ไม่สามารถปรับตัวได้ การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง สู่การจัดการตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในชุมชน

ด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยสูงสุดคือการมีเสรีภาพและสิทธิของพลเมืองอย่างเสมอภาค และการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมรวมถึงการรับรู้บทบาทหน้าที่ของพลเมืองและผู้แทนในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อให้การปกครองเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนตามหลักการประชาธิปไตย

ด้านสุขภาพของคนในชุมชนความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และใช้ข้อมูลสุขภาพเพื่อดูแลตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้มีสุขภาพดี การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพในชุมชนช่วยให้คนรู้จักป้องกันโรค ดูแลตนเองได้ดีขึ้น ลดความเสี่ยงจากโรคเรื้อรังและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ มีองค์ความรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบนความเปลี่ยนแปลงของ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเมื่อเผชิญความเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือกระบวนการที่บุคคลปรับเปลี่ยน การกระทำ ความคิด และนิสัย เพื่อตอบสนองต่อปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งรวมถึงการสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ การส่งเสริมพฤติกรรมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นโดยอาศัยการสนับสนุนทางสังคมบนบรรทัดฐานทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรระยะที่ 1 ประชาชน ตำบลนาเสียว 8 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 1,864 ครัวเรือน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, 2566) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 329 คน โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973, p. 727)

ประชากรระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specified sampling) ได้แก่ตัวแทนผู้นำชุมชนและประชาชน ตำบลนาเสียว 8 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน โดยเกณฑ์การคัดเลือกได้ยึดตามตำแหน่ง สถานะ บทบาททางสังคมของผู้ให้ข้อมูล อาทิเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่ม ตัวแทนประชาชนที่สื่อสารเข้าใจ สุขภาพร่างกายพร้อมในการให้ข้อมูล

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รวมทั้งกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 72-73) และหลังจากสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ทำการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ซึ่งให้ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามแต่ละข้อดังนี้ ไม่สอดคล้อง = -1 ไม่แน่ใจ = 0 สอดคล้อง = +1 โดยมีค่า IOC เท่ากับ .67

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์โดยมีเนื้อหาและ ข้อคำถามที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 จากองค์ความรู้เดิมของ ชุมชน ของ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้าน สภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ด้านการบริหารพัฒนาชุมชน ด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้านสุขภาพของคน ในชุมชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การดำเนินการวิจัย ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม เที่ยงตรงเหมาะสม และสมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการดำเนินการ วิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างวิธีการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ติดต่อนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3.2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 329 คน

3.3 ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามเวลานัดหมาย ใช้เวลาสัมภาษณ์ต่อคนไม่เกิน 60 นาที โดยใช้วิธีการจดบันทึก และใช้เครื่องบันทึกเสียง ในการบันทึกการสนทนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็นคำถาม

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แยกประเด็นคำถามแล้วมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคน ก่อนนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ จากการเปรียบเทียบมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการศึกษาร่วมกันและนำเสนอด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.5 สถิติทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ ใช้ Independent Samples t-test และ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะ จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	108	48.86
2. หญิง	113	51.14
รวม	221	100.00
2. อาชีพ		
1. พนักงานของรัฐ	35	15.83
2. พนักงานเอกชน	54	24.44
3. เกษตรกร	71	32.13
4. อื่นๆ	61	27.60
รวม	221	100.00

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3.หมู่บ้าน		
1. บ้านนาเสียว	43	13.07
2. บ้านนาวัง	45	13.67
3. บ้านไทรงาม	42	12.67
4. บ้านซับรวงไทร	44	13.37
5. บ้านนาสีนวล	43	13.06
6. บ้านนาไก่อ้เขา	38	11.54
7. บ้านนาเสียวใหม่	36	11.00
8. บ้านใหม่มาสีนวล	38	11.55
รวม	329	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.31 เป็นเพศหญิง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 44.69 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31-35 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 27.05 รองลงมาคือช่วงอายุ 26 - 30 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 22.18 และ ช่วงอายุ 36 – 40 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 21.58 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 48.32 รองลงมาคือพนักงานเอกชน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 20.97 และอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 17.03 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามหมู่บ้านที่อยู่อาศัยของจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ หมู่บ้านบ้านนาวัง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.67 รองลงมาคือบ้านบ้านซับรวงไทร จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.37 และบ้านนาสีนวลจำนวน 43 คิดเป็นร้อยละ13.06

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

(n = 329)

ปัจจัยที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน	M	SD	ระดับ
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	3.56	0.72	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	3.37	0.57	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการบริหารพัฒนาชุมชน	3.24	0.82	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.35	0.71	ปานกลาง
ปัจจัยด้านสุขภาพของคนในชุมชน	4.43	0.97	มาก
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่	2.52	0.37	ปานกลาง
รวม	3.84	0.68	ปานกลาง

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($M = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกพบว่า ปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนด้านสุขภาพของคนในชุมชนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($M = 4.43$) รองลงมาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($M = 3.56$) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($M = 3.56$)

2. แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บนความเปลี่ยนแปลง ของ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตชุมชน	แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิตชุมชน
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติการตั้งรับการบริหารจัดการน้ำจากปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากในพื้นที่ทางการเกษตรในฤดูฝน เพิ่มการตระหนักรู้และวางแผนไม่บุกรุกป่าชุมชน สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาความรู้การแยกขยะและการบริหารจัดการขยะในชุมชน
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	เพิ่มการสร้างมูลค่าสินค้าชุมชน จากประเพณีวัฒนธรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน พัฒนาสินค้าชุมชนจากทรัพยากรในชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้จากชุมชนที่ยั่งยืนจากชุมชน พัฒนาองค์ความรู้ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากสภาพเศรษฐกิจภายนอกที่เข้ามากระทบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน
ปัจจัยด้านการบริหารพัฒนาชุมชน	ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและการจัดการทรัพยากรอย่างมีระบบเพื่อส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาของชุมชนโดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนโดยรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนของตนเพื่อให้ทุกคนรู้สึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน
ปัจจัยด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	ส่งเสริมให้คนในชุมชนทราบถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนและการไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน ชี้ให้เห็นประโยชน์ที่พึงมีจากการมีส่วนร่วมในการประชุม

	และกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเปิดใจ การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล คนในชุมชนต้องเคารพกฎกติกา ระเบียบของชุมชน ทราบถึงการเข้าถึงการขอรับบริการสาธารณะและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
ปัจจัยด้านสุขภาพของคนในชุมชน	ส่งเสริมองค์ความรู้ปัญหาสุขภาพโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพจิตที่เกิดจากปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ การไม่ออกกำลังกาย พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในลักษณะต่าง ๆ การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา สารเสพติดชนิดต้องห้าม
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่	ส่งเสริมองค์ความรู้ประชาชนในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่นำมาใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย รู้เท่าทันภัยอันตรายที่มากับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนบนความเปลี่ยนแปลงของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกพบว่า ปัจจัยองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนด้านสุขภาพของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมอยู่ในระดับมากและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้ง 3 ปัจจัย เกิดจากการที่ชุมชนมีองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนที่อยู่ในระดับที่มากกว่าปัจจัยด้านอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดและประชาชนสัมผัสได้ถึงผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของตน เช่น ปัจจัยด้านสุขภาพของคนในชุมชนที่มีผู้ป่วยในชุมชนค่อนข้างมาก ทั้งที่ป่วยเรื้อรัง และป่วยไม่เรื้อรังจากพฤติกรรมของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับพรพรรณ แซ่ตัน (2554) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเขตจังหวัดชลบุรีกรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองบอนแดง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนคือปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม และด้านเศรษฐกิจ ที่กระทบต่อพฤติกรรมของคนในสังคมที่ให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปตามสิ่งที่เข้ามากระทบต่อชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบนความเปลี่ยนแปลงของ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมการพัฒนาองค์ความรู้ ชุมชนควรตั้งรับและแก้ไขปัญหปัจจัยที่มากกระทบกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทรัพยากรชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชนในลักษณะระเปิดออกสู่ภายนอกและตั้งรับสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรจากภายนอก ปัจจัยด้านการบริหารพัฒนา

ชุมชน ผู้นำชุมชนตัวแทนประชาชนผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ต้องเข้าใจหลักการบริหารจัดการชุมชน ชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาชุมชน ปัจจัยด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมความรู้ในชุมชนให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน คนในชุมชนต้องเคารพกฎกติการะเบียบของชุมชน ทราบถึงการเข้าถึงการขอรับบริการสาธารณะและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ปัจจัยด้านสุขภาพของคนในชุมชนส่งเสริมองค์ความรู้เข้าใจเหตุแห่งปัญหาสุขภาพ รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพจิตที่เกิดจากปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ พฤติกรรมการใช้สารเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมโดยภาพรวมปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ส่งเสริมองค์ความรู้ประชาชนในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่นำมาใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย รู้เท่าทันภัยอันตรายที่มากับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ซึ่งแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในปัจจัยด้านต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาองค์ความรู้แบบองค์รวมที่จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่น ๆ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นด้านใดด้านหนึ่ง ดังนั้นหากจะหาแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บนความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันต้องพัฒนาแบบองค์รวมและบูรณาการซึ่งสอดคล้องกับศิริวัฒน์ โพธิ์เวชกุล และณัฐพราย์ ชัยสินคุณานนต์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิและพบว่าคนที่คนในชุมชนมีภาระหนี้สินในครัวเรือนในระดับที่สูงเนื่องจากการนำมาลงทุนด้านการเกษตรที่มีต้นทุนสูงแต่ได้ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ประชาชนทำการเกษตรรูปแบบเดิมโดยไม่ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยีและไม่คำนึงถึงกลไกตลาดภายนอกส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนย่ำแย่ ด้านสังคมชุมชนมีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวและระหว่างคนในชุมชนที่เกิดจากสถานะเศรษฐกิจและการขัดผลประโยชน์ ความขัดแย้งบางกรณีสามารถไกล่เกลี่ยโดยผู้นำชุมชน สอดคล้องกับศุภวรรณ ภิรมย์ทอง และคณะ (2558) ที่พบว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้มีผลมาจากความขัดแย้งในครอบครัว เช่นการแบ่งปันมรดก ทั้งนี้เป็นเพราะคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่นและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นแนวทางให้เกิดการประนีประนอม ระวังความไม่สงบของชุมชน ด้านสุขภาพประชาชนมีผู้ป่วยเรื้อรังในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (กลุ่มโรค NCDs) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการรับประทานอาหาร ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการศึกษาของนัฐพล ปันสกุล และศุภาภรณ์ แก่นท้าว (2563) ที่พบว่าผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีพฤติกรรมทางกายค่อนข้างน้อย เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายการออกกำลังกายค่อนข้างต่ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ของประชาชนในชุมชนซึ่งขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในการเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เปิดกว้างและรวดเร็ว ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นได้ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภัยอันตรายต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยนำไปพัฒนาองค์ความรู้เดิมของฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ เปลี่ยนฐานความคิดของชุมชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยมีการอบรมให้ความรู้ในด้านปัจจัยด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทั้งนี้ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และร่วมปฏิบัติการแก้ไขป้องกัน

ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การบริหารพัฒนาชุมชน และด้านสุขภาพของคนในชุมชน ของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- นัฐพล ปันสกุล และศุภกาญจน์ แก่นท้าว.(2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับกิจกรรมทางกายในผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดแพร่. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 40(2),66-82.
- พรพรรณ แซ่ตัน.(2554). *การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเขตจังหวัดชลบุรี กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองบอนแดง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Library. <https://webopac.lib.buu.ac.th/bibitem?bibid=b00221733>
- ศิริวัฒน์ โพธิเวชกุล และณัฐปราย ชัยสินคุณานนต์.(2565). การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง, *พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษาสู่ยุคดิจิทัล: การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11* (น. 23-29). https://drive.google.com/file/d/1ym8Rft_gIUoQoBfh7f1s21tqHpQtLO9m/view
- ศุภวรรณ ภิรมย์ทอง ยูวัฒน์ วุฒิเมธี และ ดิน ปรัชญพฤทธิ์. (2558). การจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนชนบทไทยกรณีโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 8(2), 187-204.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.แนวทางศึกษาวิเคราะห์และวางแผน*. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- อุไรวรรณ สุขอนันต์. (2563). *การนำของผู้นำราชการจังหวัดในการบริหารจังหวัดเชิงพื้นที่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต]. คลังทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยรังสิต. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/672>
- Yamane, T. (1773). *Statistics : An introductory analysis*. Harper & Row.